

VILKA PARTIER ÄGDE SAKFRÅGORNA I VALET 2022?

JOHAN MARTINSSON

Sammanfattning

Det här kapitlet granskar vilka partier som väljarna tycker har haft den bäst politiken på ett antal områden under åren 2016–2022. Resultaten visar på stora framgångar för Socialdemokraterna som 2022 var det parti som i genomsnitt ökade andelen bland väljarna som bedömer deras politik inom olika områden som bra mest. Även Moderaterna och Sverigedemokraterna såg dock framgångar, medan Centerpartiet däremot fick i genomsnitt sämre bedömningar av väljarna 2022 än 2020. Sammantaget anser högst andel av väljarna att Socialdemokraterna har bra politik inom sex av nio områden. Kapitlet visar dock att frågeägarskap är ett mångfacetterat begrepp som kan och bör betraktas på flera olika sätt. Ser vi exempelvis till bedömningarna av partiernas politik i relation till deras storlek framstår istället Moderaterna och flera småpartier som de mest framgångsrika. Avslutningsvis diskuteras i kapitlet att vi som komplement kan ha nytta av att även analysera frågeägarskap enbart bland de som anser att de olika frågorna är viktiga, och visar att bilden av ägarskapet då ofta kan framträda tydligare.

Hur lyckades de politiska partierna med att övertyga väljarna om sin politik i valrörelsen 2022? Utöver att sätta själva dagordningen så är kampen om att få väljare med sig när det gäller egna politiska förslag en central uppgift för de politiska partierna och deras företrädare. Inom den statsvetenskapliga forskningen brukar det benämnas som frågeägarskap (på engelska "issue ownership") när ett parti har en starkare ställning bland allmänheten inom ett politiskt område än andra partier (Budge & Farlie, 1983; Petrocik, 1996). Det kan beskrivas som att de anses bäst på att lösa en viss typ av samhällsproblem eller att de associeras med politikområdet eller att de har de bästa och mest populära politiska förslagen inom området.

Senare forskning har också visat att frågeägarskapet är tämligen rörligt och flyttas mellan partier över tid (se exempelvis Bélanger, 2003; Holian, 2004; Martinsson, 2009; Christensen m.fl., 2015). Vilka politiska frågor partierna fokuserar på och hur de kommunicerar kring frågorna har visat sig kunna påverka frågeägarskapet (Dahlberg & Martinsson, 2015). I detta kapitel ska vi undersöka hur partierna lyckades med kampen om frågeägarskapet 2022 och vilka partier som uppfattades ha den bästa politiken i väljarnas ögon. Vi kommer även undersöka hur frågeägarskapet har förändrats under de senaste åren. Det är inte självklart hur vilket

parti som äger en fråga egentligen ska mätas och definieras, flera olika sätt att se på detta kommer därför diskuteras och utforskas i kapitlet.

Den enkätfråga som används för att analysera frågeägarskap lyder *”Vilket eller vilka partier tycker du har en bra politik på följande områden?”*. De som besvarade enkäten har kunnat markera allt från något enstaka till flera partier på respektive område, alternativt uppge svaret *”Ingen uppfattning”*. Totalt är nio sakfrågeområden inkluderade i enkäterna och frågan har ställts i den nationella SOM-undersökningen 2016, 2018, 2020 och 2022. De områden som inkluderas har ändrats något vissa år och detta kapitel använder de nio sakfrågeområden som är med i 2022 års SOM-undersökning.

Frågeägarskap inom nio områden 2016–2022

Vi ska nu ta oss an frågeägarskapet mellan 2016 och 2022 i två steg. De nio frågorna har delats upp i två tabeller, där den första (tabell 1a) innehåller de fem frågeområden som enligt 2022 års nationella SOM-undersökning ligger i toppen av allmänhetens dagordning och bedöms som ett av de viktigaste samhällsproblemen (Svenska Trender, 2023:51), och den andra (tabell 1b) innehåller de fyra frågeområden som ligger längre ned på allmänhetens dagordning 2022. I SOM-undersökningen undersöks vilka frågor de svarande tycker är viktigast genom en öppen fråga som sedan kodas till ett drygt 20-tal huvudkategorier. Frågan lyder *”Vilken eller vilka frågor eller samhällsproblem tycker du är viktigast i Sverige idag?”* och de svarande kan ange upp till tre frågor eller samhällsproblem. För mer information och analyser av frågan om de viktigaste samhällsproblemen, se Martinsson (2023) i samma volym.

Till att börja med ser vi i tabell 1a att det tycks vara ganska svårt att besvara frågan om vilka politiska partier som har en bra politik inom olika områden. Ungefär en tredjedel av de som har besvarat enkäten väljer att ange att de inte har någon uppfattning. De sakfrågor med lägst andel ingen-uppfattning-svar var 2022 lag och ordning samt invandring, båda med 26 procent. Dessa två frågor har också stått i centrum för debatten under en tid och är frågor där det råder stark konflikt mellan partierna. Svårast att ta ställning till 2022 var sysselsättningsfrågan, som ett tag har legat i skymundan på allmänhetens politiska dagordning de senaste valen. Mönstret som vi ser i hur svårt det är att besvara frågan inom de olika frågeområdena förefaller rimligt. Det mönster vi började ana (se Martinsson, 2021) senast frågan ställdes i den nationella SOM-undersökningen, 2020, bekräftas nu igen: väljarna har en tydligare bild av partiernas politik och har lättare att ta ställning till vilka som har en bra politik i samband med valår än under mellanvalsår. Om vi beräknar den genomsnittliga andel som anger ingen uppfattning på de områden som ingår i frågebatteriet blir den 29 procent de båda valåren 2022 och 2018, vilket ska jämföras med 36 respektive 35 procent under mellanvalsåren 2020 och 2016. Genomsnittet för andelen som inte kan ta ställning till partiernas politik

sjunker alltså med ungefär sex till sju procentenheter från ett mellanvalsår till ett valår. Partiernas politik och vad de tycker om den blir således tydligare för väljarna under valåren.

Tabell 1a Andel "bra politik" för samtliga partier inom olika sakfrågeområden, 2016, 2018, 2020 och 2022 (procent)

	V	S	C	L	M	KD	MP	SD	Ingen uppf.
Lag och ordning									
2016	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2018	6	19	7	9	29	9	2	18	31
2020	7	19	5	6	33	12	3	19	34
2022	7	24	7	8	35	14	4	28	26
Sjukvården									
2016	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2018	12	28	10	9	14	17	3	7	30
2020	14	28	7	6	15	14	4	6	38
2022	13	36	8	8	15	20	5	9	29
Miljö									
2016	8	14	16	5	14	3	23	3	38
2018	10	13	20	5	13	5	27	4	30
2020	10	14	13	4	16	7	22	5	38
2022	9	22	15	7	17	7	29	8	31
Skola/utbildning									
2016	8	22	6	19	17	6	6	4	35
2018	11	24	8	24	17	9	6	5	28
2020	11	25	6	14	20	10	4	6	37
2022	12	33	8	23	18	10	5	9	28
Invandring									
2016	8	19	7	7	17	5	5	21	33
2018	10	18	12	8	18	8	7	25	26
2020	9	18	7	5	22	11	5	25	31
2022	9	24	10	7	24	11	7	29	26

Kommentar: Frågan lyder 'Vilket eller vilka partier tycker du har en bra politik på följande områden?'. Procentbasen utgörs av samtliga som besvarade enkäten där frågan ingick, det vill säga 1 591 personer 2016, 1 817 personer 2018, 1 896 personer 2020 och 1 670 personer 2022. I denna tabell har de som hoppade över hela frågan sammanförts med de som svarat 'Ingen uppfattning' alternativt hoppade över enstaka frågor. I tabellen har värdet för det parti som har högst andel bra politik under aktuellt år fetstilats. När differensen från det högsta värdet för ett annat parti är två procentenheter eller mindre har även detta fetstilats.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2016, 2018, 2020 och 2022.

När vi undersöker andelen som säger att de olika partierna har en bra politik 2022 jämfört med de tidigare åren ser vi en påfallande stabilitet när det gäller vilket parti som får den högsta andelen. Det parti som har högst andel bra politik inom olika områden har markerats med fetstil i tabellerna för att underlätta tolkningen. När två partier ligger nära varandra (högst två procentenheters differens) i toppen så har båda markerats med fetstil. I tabell 1a ser vi att ingen fråga har bytt ägare under perioden när vi använder detta sätt att räkna. Samma partier har högst andel bra politik inom de fem viktigaste frågorna 2022, 2020 och vid det föregående valet 2018. De fall av förändring som vi kan se gäller när det tidigare har funnits två partier som konkurrent på toppen. Exempelvis hade Socialdemokraterna 2016 nästan lika många som sa att dom hade en bra invandringspolitik som Sverigedemokraterna (19 mot 21 procent), men de tre senaste mätillfällena har Sverigedemokraterna istället fått en signifikant högre andel bra politik än Socialdemokraterna eller Moderaterna, som är de närmaste konkurrenterna år 2022. När det gäller skolfrågorna så var situationen vad gäller frågeägarskapet även där jämn mellan Liberalerna och Socialdemokraterna i valet 2018 med 24 procent vardera. Sedan tappade dock Liberalerna greppet om skolfrågorna 2020 och kan valåret 2022 inte heller mäta sig med Socialdemokraternas siffror (23 mot 33 procent).

Även om det parti som får störst andel bra politik av väljarna inte förändras ofta under perioden så finns dock ändå relativt stora förändringar 2022 om vi undersöker resultaten närmare. Det finns många exempel på partier som förändrar sin andel bra politik med så mycket som mellan sju och elva procentenheter jämfört med två år tidigare. Överlag ser vi att det är vanligare att partier går framåt i sin andel bra politik jämfört med år 2020 än att de går bakåt. Troligen är detta också en valårseffekt. På samma sätt som förtroendet för politiker i Sverige tenderar att öka under valår (Holmberg & Weibull, 2018) så tycks också bedömningen av partiernas politik tendera att förbättras under valår jämfört med mellanvalsår.

Bland de största förändringarna 2022 jämfört med 2020 i de viktigaste frågorna för väljarna ser vi till exempel att Sverigedemokraterna ökar från 19 till 28 procent (+9) inom området lag och ordning/brottslighet, att Socialdemokraterna ökar från 28 till 36 procent (+8) inom sjukvården, att Miljöpartiet ökar från 22 till 29 procent (+7) inom miljö/klimat, att Liberalerna ökar från 14 till 23 procent (+9) och Socialdemokraterna från 25 till 33 procent (+8) inom skola och utbildning.

Vad gäller frågorna längre ned på agendan ser vi även där relativt stora förändringar 2022. Till exempel ökar Socialdemokraterna från 32 till 41 procent (+9) inom området social trygghet. Även om de inte kan tävla om en förstaplats kan vi ändå notera att också Sverigedemokraterna gör en framryckning inom social trygghet och ökar med sex procentenheter från 9 till 15 procent. Även inom ekonomin gör Socialdemokraterna stora framsteg och ökar från 25 till 35 procent (+10) och tar därmed över ledartröjan från Moderaterna som 2022 även de ökar från 29 till 33 procent och därmed hamnar på en andraplats vad gäller ekonomin. Därtill ser vi påtagliga framgångar för Socialdemokraterna inom de två frågeområden som

2022 låg tämligen långt ner på väljarnas dagordning såsom sysselsättning (+7) och jämställdhet (+11).

Tabell 1b Andel "bra politik" för samtliga partier inom olika sakfrågeområden, 2016, 2018, 2020 och 2022 (procent)

	V	S	MP	C	L	M	KD	SD	Ingen uppf.
Social trygghet									
2016	12	31	4	9	10	17	6	7	33
2018	14	35	4	11	9	14	13	9	27
2020	16	32	4	7	6	17	11	9	33
2022	15	41	5	8	9	19	13	15	27
Ekonomi									
2016	7	23	3	7	8	34	4	5	35
2018	8	27	3	11	10	31	8	6	29
2020	9	25	4	8	7	29	9	6	36
2022	8	35	4	9	9	33	12	10	28
Sysselsättning									
2016	6	24	3	11	9	27	5	4	36
2018	7	27	2	12	9	26	6	4	32
2020	9	25	3	10	7	24	8	5	38
2022	7	32	3	10	8	30	10	9	34
Jämställdhet									
2016	13	23	7	10	10	16	6	4	37
2018	19	25	8	14	11	13	9	4	32
2020	19	25	7	9	9	13	9	5	38
2022	20	36	10	14	10	15	9	4	32

Kommentar: Frågan lyder 'Vilket eller vilka partier tycker du har en bra politik på följande området?'. Procentbasen är samtliga som besvarade enkäten, det vill säga 1 591 personer 2016, 1 817 personer 2018, 1 896 personer 2020 och 1 670 personer 2022. I denna tabell har de som hoppade över hela frågan sammanförts med de som svarat 'Ingen uppfattning' alternativt hoppade över enstaka frågor. I tabellen har värdet för det parti som har högst andel bra politik under aktuellt år fetstilats. När differensen från det högsta värdet för ett annat parti är två procentenheter eller mindre har även detta fetstilats.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2016, 2018, 2020 och 2022.

Ser vi på förändringarna mellan 2020 och 2022 från ett mer övergripande perspektiv finns det tydliga vinnare och förlorare valåret 2022 när det gäller vilka som lyckades skapa en mer positiv bild av sin politik bland väljarna. I genomsnitt ökade de åtta partierna sin andel bra politik 2,1 procentenheter inom de nio frågeområdena mellan 2020 och 2022. Och det finns en klar vinnare. Bäst gick det för Socialdemokraterna som i genomsnitt ökade med drygt 7 procentenheter,

medan Centerpartiet hamnar på jumboplatsen genom att istället backa med i genomsnitt lite mindre än 2 procentenheter. Andra partier med goda resultat i kampen om frågeägarskapet 2022 är Sverigedemokraterna, som går fram med drygt 4 procentenheter, och Moderaterna som går fram ungefär tre och en halv procentenheter. För Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet är den genomsnittliga förändringen omkring noll, och för Kristdemokraterna svagt positiv med drygt 2 procentenheters ökning.

Bilden som tornar upp sig kring valet 2022 är en utveckling där Socialdemokraterna inte bara gick fram mest i väljarnas bedömning av partiernas politik, utan där de också tveklöst dominerar ägarskapet i de nio frågor som ingår i denna studie. Socialdemokraterna har högst andel bra politik inom inte mindre än sex av nio frågor. Det är långt fler än den närmaste konkurrenten, Moderaterna, som kan sägas ha delat ägarskap (högst två procentenheters differens) eller ägarskap i tre av de nio frågorna. Om vi inte räknar med delat ägarskap utan enbart frågor där ett parti har högst andel bra politik är det bara Socialdemokraterna som kan hävda ägarskap över mer än ett enda politikområde.

Ser vi däremot till enbart de frågor som stod i centrum för valet 2022 och ligger högst på dagordningen (se tabell 1a) så blir bilden dock jämnare. Av de fem toppfrågorna kan Socialdemokraterna sägas äga två frågor (sjukvården och skolan), medan Moderaterna äger frågan om lag och ordning, Miljöpartiet miljö/klimat och Sverigedemokraterna invandringsfrågan. Och uppdelat på de två politiska blocken finns då tre av fem ägarskap på den vänstra sidan av politiken och två på den högra planhalvan. Ägarskapet borde spela störst roll i de frågor som många väljare tycker är viktiga. Att Socialdemokraternas stora fördelar främst ligger bland områden längre ned på dagordningen kan troligen förklara det till synes paradoxala i deras stora framgångar inom frågeägarskapet och den mer modesta framgången i riksdagsvalet (en ökning med cirka två procentenheter av rösterna). Vi ska dock komma ihåg att många faktorer troligen ligger bakom dessa framgångar. Det handlar inte bara om en framgångsrik kommunikation av politiken, utan det är också troligt att en populär partiledare också ligger bakom dessa ökningsar vi ser på bred front. Förklaringar till förändringarna i frågeägarskap mellan 2020 och 2022 ligger dock bortom detta kapitelns ambitioner.

Frågeägarskap i relation till partiernas storlek

Det är inte självklart hur frågeägarskap ska mätas och definieras. Tanken är att när ett parti har ägarskap över en fråga så har de också en fördel när denna fråga debatteras, och de kan förväntas gynnas om agendan styrs i riktning mot deras frågor. Om vi då tar exemplet med skolfrågan i valet 2018, där både Liberalerna och Socialdemokraterna ansågs ha en bra politik av 24 procent i den nationella SOM-undersökningen, framträder några problem mer tydligt. I valet 2018 var Socialdemokraterna mer än fem gånger så stora som Liberalerna. Om ett parti

som får stöd av ungefär fem procent av väljarkåren bedöms ha en bra politik av 24 procent av väljarna måste det rimligen sägas vara ett mycket bra resultat, och något som har stor potential att underlätta för partiet att få fler väljare om frågan hamnar i centrum för debatten. Detta är inte alls lika självklart för ett större parti där inte ens lika många som stödjer partiet tycker att de har en bra politik på området, även om andelen i väljarkåren är lika stor. Frågeägarskap bör därför också ses i relation till partiernas storlek. Orsakssambandet är dock komplext och kan gå i båda riktningar. Här är utgångspunkten dock enkel och tydlig: om ett parti har en klart högre andel som tycker deras politik är bra inom ett område än de vid samma tidpunkt har väljare, så har partiet en fördel om detta politikområde stiger på agendan. Vi ska därför också undersöka det relativa frågeägarskapet 2022; andelen bra politik i förhållande till partiernas storlek.

Vi fortsätter därför nu analyserna med att ställa andelen som anger att partierna har bra politik inom olika områden i relation till partiernas storlek i opinionen. Ett enkelt sätt att göra detta är att subtrahera andelen bra politik för partierna från den andel som anger att de tycker bäst om partiet i samma delurval i den nationella SOM-undersökningen. För skattningen av partiernas opinionsstöd inkluderas samtliga som har besvarat denna fråga. Den exakta fråga som används för att mäta partipreferenser lyder "Vilket parti tycker du bäst om idag?".

Tabell 2 Andel "bra politik" i relation till partiernas storlek, 2022 (procentdifferens)

	V	S	MP	C	L	M	KD	SD
Lag och ordning	1	-11	-1	0	2	15	9	14
Sjukvården	7	1	0	1	2	-5	15	-5
Miljö	3	-13	24	8	1	-3	2	-6
Skola/utbildning	6	-2	0	1	17	-2	5	-5
Invandring	3	-11	2	3	1	4	6	15
Social trygghet	9	6	0	1	3	-1	8	1
Ekonomi	2	0	-1	2	3	13	7	-4
Sysselsättning	1	-3	-2	3	2	10	5	-5
Jämställdhet	14	1	5	7	4	-5	4	-10

Kommentar: Frågan om sakfrågeägarskap lyder 'Vilket eller vilka partier tycker du har en bra politik på följande områden?' medan frågan om partisympati lyder 'Vilket parti tycker du bäst om idag?'. Procentbasen utgörs av samtliga som besvarade enkäten, det vill säga 1 670. Siffrorna i tabellen visar andelen som anger att partiet har en bra politik inom området minus andelen som anger att de tycker bäst om det partiet. I tabellen har värdet för det parti som har störst övervikt bra politik i förhållande till andelen som tycker bäst om partiet markerats med fetstil, och om differensen från det högsta värdet för ett annat parti är mindre än eller lika med två procentenheter så har även det markerats med fetstil. Det parti som har det mest negativa värdet har istället kursiverats.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Det vi ser i tabell 2 är plötsligt en tämligen annorlunda bild än tidigare när vi bara såg till den andel som säger att partierna har en bra politik inom olika områden utan någon hänsyn till deras storlek. När vi sätter andelen bra politik i relation till partistorlek ser vi att flera av de mindre partierna har mycket bra siffror. Socialdemokraterna å andra sidan har, när vi räknar på detta sätt, istället flera områden där de har negativa siffror, det vill säga färre väljare anser att de har en bra politik än som anser att de är det bästa partiet. För 2022 gäller det inom områdena lag och ordning, miljö, samt invandring.

Bland de fem viktigaste frågorna för väljarna (lag och ordning, sjukvården, miljö, skola och invandring) är det nu istället i samtliga frågor utom miljö som något av partierna i det konservativa blocket (Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna) har övertaget när vi sätter andelen bra politik i relation till partierna storlek. Till exempel bedöms Moderaternas och Sverigedemokraternas politik inom lag och ordning/brottslighet som bra av 14–15 procentenheter fler än andelen som tycker bäst om dessa partier. På samma sätt ser 15 procentenheter fler positivt på Kristdemokraternas sjukvårdspolitik än som gillar partiet bäst, Liberalernas skolpolitik når 17 procentenheter högre än deras andel av väljarkåren, och Sverigedemokraternas invandringspolitik är populär hos 15 procentenheter fler än andelen som tycker bäst om Sverigedemokraterna. När det gäller svagheterna bland partierna till höger så ser vi exempelvis att Sverigedemokraternas jämställdhetspolitik inte får någon större uppskattning. Där är det tio procentenheter färre som bedömer den som bra jämfört med andelen som sympatiserar med partiet. Både Moderaterna och Sverigedemokraterna har även vissa svårigheter när det gäller sjukvården, miljöpolitiken och sjukvården. Som framgår av tabell 2 är dessa negativa siffror dock inte lika dramatiska.

När vi sätter andelen bra politik i relation till partistorlek på den vänstra sidan av politiken syns styrkorna främst bland de mindre partierna. Vänsterpartiet har klart högre siffror än andel sympatisörer både när det gäller jämställdheten (+14) och social trygghet (+9). Det kan visserligen tyckas rimligt att det är svårare för ett stort parti att överträffa sin storlek i andel bra politik lika mycket som små partier kan. Socialdemokraternas dåliga siffror i relation till sin storlek kan dock inte helt bortförklaras av att de är det största partiet. Både Moderaterna och Sverigedemokraterna, det näst största och tredje största partiet i riksdagsvalet 2022, har flera frågor där de lyckas få en andel bra politik som uppgår till långt mer än tio procentenheter över partiets storlek. Kanske kan detta ses som ett tecken på att Socialdemokraterna inte är ett så stort parti i första hand på grund av sin sakpolitik inom dessa områden?

Känns de två perspektiven förvirrande och motstridiga? Rimligen. Båda är dock värdefulla på sitt sätt. Det första perspektivet, att jämföra andelen bra politik som sådan mellan partier, ger en värdefull ögonblicksbild av vilka partiers politik som är mest populär hos väljarna. Frågan är dock om den ger användbar information om vilka partier som har mest att vinna på att en fråga förs högre upp på dagord-

ningen och ges mer uppmärksamhet? Kanske är då det relativa frågeägarskapet mer användbart. För att verkligen uttala sig om kausala effekter av att ett politikområde stiger på dagordningen behövs dock andra metoder och data än de vi använder i detta kapitel.

Vi får helt enkelt leva med att konstatera att Socialdemokraterna är det parti som gått framåt mest i andelen bra politik mellan 2020 och 2022 och som har frågeägarskapet i flest frågor (särskilt de längre ned på agendan), samtidigt som flera andra partiers andel bra politik är klart högre om den sätts i relation till partiernas storlek. Då blir bilden istället att de små partierna ofta har en stark nischfråga där de överträffar andra partier i relation till sin storlek. När vi räknar på detta sätt har till exempel Vänsterpartiet mycket starka siffror inom jämställdhet, Liberalerna inom skolan, Kristdemokraterna inom sjukvården, Miljöpartiet inom miljö/klimat, Moderaterna inom brottslighet, ekonomi och sysselsättning samt Sverigedemokraterna inom brottslighet och invandring.

Frågeägarskap bland de som bryr sig

För att ytterligare fördjupa oss på området ska vi avslutningsvis analysera vad väljarna tycker om partiernas politik om vi enbart undersöker detta bland de väljare som faktiskt tycker att en fråga är en av de viktigaste. Ur ett röstningsperspektiv borde det ha större betydelse för partivalet vad väljare som tycker en fråga är viktig också anser om partiernas politik på det området. Tidigare forskning har bland annat visat att de medborgare som bryr sig om en fråga, så kallade *issue publics*, är mer uppmärksamma på politikområdet, har mer stabila uppfattningar om det, samt använder dessa attityder till att exempelvis utvärdera politiska kandidater (se exempelvis Krosnick, 1990; Bolsen & Leeper, 2013).

Vi ska nu kombinera väljarnas bedömning av partiernas politik med vilka samhällsproblem eller frågor de själva tycker är viktigast. För att analysera vad de väljare som verkligen anser att en fråga är viktig tycker om partiernas politik ska vi nu i tabell 3 jämföra politikbedömningen mellan de som också har nämnt frågan som en av de viktigaste med bedömningen bland samtliga väljare. För att inte den statistiska osäkerheten ska bli för hög koncentrerar vi oss i denna analys enbart på de fem viktigaste frågorna, det vill säga samma frågor som tidigare har redovisats i tabell 1a.

Tabell 3 Andel "bra politik" inom olika de fem viktigaste frågorna bland de som tycker frågan är viktig och bland samtliga, 2022 (procent)

	V	S	MP	C	L	M	KD	SD	Ingen uppf.	Antal svar
Lag och ordning										
Samtliga	7	24	4	7	8	35	14	28	26	1 670
Viktig fråga	2	19	2	5	9	48	22	43	19	724
Sjukvården										
Samtliga	13	36	5	8	8	15	20	9	29	1 670
Viktig fråga	14	39	4	8	7	15	25	9	24	652
Miljö										
Samtliga	9	22	29	15	7	17	7	8	31	1 670
Viktig fråga	14	22	43	19	10	18	8	7	20	418
Skola/utbildning										
Samtliga	12	33	5	8	23	18	10	9	28	1 670
Viktig fråga	17	41	6	8	27	16	9	6	22	436
Invandring										
Samtliga	9	24	7	10	7	24	11	29	26	1 670
Viktig fråga	8	18	4	9	9	33	16	47	18	404

Kommentar: Frågan lyder "Vilket eller vilka partier tycker du har en bra politik på följande områden?". Procentbasen utgörs av samtliga som har besvarat frågan. I denna tabell har de som hoppade över hela frågan sammanförts med de som kryssade i "ingen uppfattning" eller hoppade över enstaka frågor. I tabellen har värdet för det parti som har högst andel bra politik det året fetstilats, och när differensen från det högsta värdet för ett annat parti är två procentenheter eller mindre så har även det fetstilats.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Resultaten i tabell 3 är tänkvärda. När vi enbart fokuserar på bedömningen av partiernas politik bland de väljare som faktiskt tycker frågan är en av viktigaste blir bilden av frågeägarskapet plötsligt tydligare. Andelen som svarar ingen uppfattning sjunker också som väntat. Det mest uppenbara är dock att de frågeägarskap vi tidigare har sett blir betydligt starkare när vi ser till de som frågan är viktig för. Ingen fråga byter dock ägare, men skillnaderna blir betydligt större. Till exempel går Moderaterna från 35 till 48 procent bra politik inom lag och ordning, Miljöpartiet från 29 till 43 procent inom miljö- och klimatpolitiken, Sverigedemokraterna ökar från 29 till 47 procent bra politik inom invandringsområdet. Socialdemokraternas ökning är dock något måttligare, från 36 till 39 procent bra politik inom sjukvården och från 33 till 41 procent inom skolan.

Vi ser dock även att vissa partiers andel bra politik i en del frågor sjunker när vi enbart ser till de som anser att frågan är viktig. En rimlig tolkning är att det passiva, mer eller mindre automatiska, gillande av favoritpartiets politik mattas av. Till exempel minskar Socialdemokraterna från 24 till 19 inom lag och ordning,

och Vänsterpartiet från 7 till 2 procent inom samma område. Även inom invandlingsfrågan minskar Socialdemokraterna från 24 till 18 procent. Dessa områden kan inte anses tillhöra Socialdemokraternas och Vänsterpartiets traditionella profilområden. Bland partierna i det konservativa blocket finns inga exempel på lika stora minskningar när vi ser till de som tycker frågorna är viktiga. Det närmaste vi kommer är att andelen bra politik för Sverigedemokraterna inom skolan minskar från 9 till 6 procent. Även om denna analys inte förändrar den övergripande bilden så ger den troligen en mer trovärdig bild av frågeägarskapet bland de väljare som är mer sannolika att faktiskt låta det väga in på allvar i deras besluts kalkyl inför valet av parti.

Ett mångfacetterat begrepp

I detta kapitel har vi sett flera tydliga resultat. Men samtidigt ibland motstridiga. Det kan vara svårt att hålla flera tankar i huvudet samtidigt, och frågeägarskap är ett mångfacetterat och svårfångat begrepp. Längre kunde forskningsfältet kanske betraktas som lite sömnigt, men de senaste decennierna har antalet vetenskapliga publikationer rörande *issue ownership* i de internationella tidskrifterna ökat snabbt. Kapitlet har visat att Socialdemokraterna gjorde stora och breda framgångar valåret 2022 när det gäller hur deras politik uppfattades av väljarna. De har tveklöst högst andel bra politik i fler frågor än något annat parti. Samtidigt tycks deras resultat tämligen mediokra om vi sätter dem i relation till partiets storlek. Det gäller särskilt för frågor som står högst upp på väljarnas dagordning. Socialdemokraternas politik tenderar 2022 att vara mest uppskattad i de frågor som för närvarande inte befinner sig i toppen på dagordningen.

Detta kapitel har också illustrerat att vi för att få en mer komplett och nyanserad bild av frågeägarskapet bör gå bortom att enbart jämföra hur många av alla väljare som säger att ett parti har en bra politik (eller bäst politik) inom olika områden. Även om bilden riskerar att bli mindre entydig så får vi betydligt mer komplett information om vi även analyserar frågeägarskapet i relation till partiernas styrka, och specifikt bland de väljare som faktiskt tycker att de olika frågorna är viktiga för dem.

Referenser

- Bélanger, Éric (2003). Issue Ownership by Canadian Political Parties, 1953–2001. *Canadian Journal of Political Science*, 36: 539–558.
- Bolsen, Toby & Thomas J. Leeper (2013). Self-Interest and Attention to News Among Issue Publics. *Political Communication*, 30(3): 329–348.
- Budge, Ian & Dennis Farlie (1983). *Explaining and Predicting Elections: Issue Effects and Party Strategies in Twenty-three Democracies*. London: George Allen and Unwin.

- Christensen, Love, Dahlberg, Stefan & Johan Martinsson (2015). Changes and Fluctuations in Issue Ownership: The Case of Sweden 1979–2010. *Scandinavian Political Studies*, 38(2): 137–157.
- Dahlberg, Stefan & Johan Martinsson (2015). Changing Issue Ownership through Policy Communication. *West European Politics*, 38(4): 817–838.
- Holmberg, Sören & Lennart Weibull (2019). Den positiva valårseffekten finns även 2018. I Ulrika Andersson, Annika Bergström, Björn Rönnerstrand & Patrik Öhberg (red), *Storm och Stiltje*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holian, David B. (2004). He's Stealing My Issues! Clinton's Crime Rhetoric and the Dynamics of Issue Ownership. *Political Behavior*, 26: 95–124.
- Krosnick, J.A. (1990). Government policy and citizen passion: A study of issue publics in contemporary America. *Political Behavior*, 12: 59–92.
- Martinsson, Johan (2009). *Economic Voting and Issue Ownership: An Integrative Approach*. Gothenburg: Department of Political Science, University of Gothenburg.
- Martinsson, Johan (2021). De politiska sakfrågorna inför valet 2022 – hur ser spelplanen ut? I Ulrika Andersson, Anders Carlander, Marie Grusell och Patrik Öhberg (red), *Ingen anledning till oro (?)*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Petrocik, John R. (1996). Issue Ownership in Presidential Elections, with a 1980 Case Study. *American Journal of Political Science*, 40(3): 825–850.
- Svenska Trender (2023). *Svenska Trender 1986–2022*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.